

DE TWEE GEÏLLUSTREERDE
BOEFJES.

W. L. & J. Brusse's Uitgevers-Maatschappij heeft den 13en druk van M. J. Brusse's Boefje in een aantrekkelijken vorm uitgegeven, met illustraties van den reeds goed bekenden, jongen kunstenaar, die zich de luxe permitteert H. Meijer te heeten. Misschien kwam ook bij anderen dan mij de verzoeking, deze nieuwe illustraties, nieuwe creaties in de beeldende kunst, van Boefje, zijn familie en zijn buurt, eens te vergelijken met die, misschien te weinig opgemerkte litho's, welke Dirk Nijland in 1906 voor de „prachtuitgave” maakte. Over het algemeen houd ik niet van prachtuitgaven. Een boek is er om te lezen, in de hand te nemen, en gemakkelijk mee te zitten; en die groote onbehouwen dingen, die men plat op tafel moet leggen en er om heen wandelen ten einde de dwars

gedrukte platen te bekijken — ik heb er een broertje aan dood. Toch, wanneer een volijverig teekenaar groote litho's maakt als parafrasen van den tekst, heeft de uitgever geen keus, hij moet een groot kwarto machine maken, om die platen met een behoorlijke marge tot hun recht te doen komen.

Nu ik het werk van Nijland terug zie, blijkt het, wat het in mijn herinnering was,

meer nog respectabel dan genietbaar. Het had genietbaarder kunnen wezen, en dan minder concientieus, minder eerlijk, minder van een artiest. Nijland is er op uit getogen en heeft het hofje met het lugubere poortje, de kade en andere milieu's waar Boefje verkeert, geportretteerd, en ook Boefje zelf, zijn vader en zijn moeder. Toen hij ernstig-gevoelde, wat stugge litho's had gemaakt,

serieus en goed werk, gaf hij ze aan het boek. De wereld die het boek schetst (zoo voortreffelijk schetst!) was zijn object, niet het boek zelf. Een veel rijper kunstenaar met dezelfde toewijding had beide opgaven vervuld, had iets gegeven, dat herinnerde aan het glorieusperk der boek-illustratie dat vervlogen is, een handiger kunstenaar met minder toewijding had krabbels gemaakt die men accepteren zou als een aangename versiering. Nijland dwingt ons, te zien wat hij gezien heeft, zoo goed als Brusse

BOEFJES' MOEDER, ILLUSTRATIE VAN DIRK NIJLAND.

het doet, en eenigszins los van hem. Sommige van zijn prenten zijn niet meer dan deugdelijke studies: het havengezicht, het stadsgezicht met de brug. Wat zwaar, wat zwart — technisch knap werk, maar te weinig subjectiefs. Van Gogh zonder het dramatische. De poort van het hofje is aanmerkelijk beter. Hier is iets werkelijk beklemmends, benauwends: dat daarachter mensen wonen, die daar doorheen moeten om in

DE TRAP IN HET HOEJE ILLUSTRATIE VAN HENK MEIJER.

het levende bedrijf van de stad te komen! Het Huis van Bewaring, ook daarin is stemming, iets van het groote, barre harde. Welk een woning voor Boefje! zegt de schrijver — en de teekenaar onderschraapt het. Dit zijn praestaties!

Wat de portretten betreft, door Dirk Nijland gegeven, van Boefje zelf, zijn vader en zijn moeder, daarvan lijkt mij het laatste verreweg het best geslaagd — ja, lijkt mij dat alléén geslaagd, maar dan ook ten zeerste.

den teekenaar toch te machtig. Hij had er zich niet aan moeten wagen.

Maar over het geheel is het kranig werk, dat wel een beetje vergeten werk van Nijland voor Boefje...

H. Meijer heeft meer gegeven wat men gewone illustraties noemt. In de manier heeft hij zich voortreffelijk aangepast bij het karakter van den druk, al zijn plaatjes even breed gemaakt als de zetspiegel, forsche lijnen gesmeed om de figuren; hij is nergens

Boefje zelf is, (evenals trouwens ettelijke malen bij Meijer) te oud, minstens 14 à 16 jaar, geen kind van elf. Laat zoo'n kind een oud gezicht hebben voor zijn leeftijd, hij zit nog niet zoo in zijn botten, kijkt nog niet zoo. Ook is er te veel opzettelijks in het modelé van den mond, dat het niet doet. Het is zeer verklaarbaar, want waar de schrijver zoovél beschrijft, gaat de teekenaar zich te gebonden voelen, wordt wat bangig-benepen, wil vooral alles geven. De kop van den vader is ook wel goed, maar de rest, de al te zwaar geaccentueerde kleren, de pose, bederven het. Toch is dit een tekening niet zonder fraaiheid, smakelijker dan het boefje-portret. De moeder is prachtig. Waarlijk menschelijk-gevoeld.

Hier is, merkwaardig genoeg, diezelfde zinnelijke, slappe mond zeer goed getroffen, en het geheel is wel die zenuwachtige, overwerkete, tobberige, driftige vrouw, die beschreven is.

Over het visioen zal ik maar niet spreken; dat was

te zwart of te zwaar geworden, nergens te individualistisch-schilderachtig. Wel soms wat te komiek in zijn figuren, vrees ik. Ook hij heeft hier en daar zeer goede stukjes stadsstraat gegeven, bijvoorbeeld in het prentje boven het hoofdstuk „zaken doen”, met de open deuren en de steile trapjes er achter. Enkele van de illustraties zijn wat ver gezocht van onderwerp, en schijnen mij niet genoeg doordrongen van den geest der speciale hier beschreven — of aangeduide — stad: Rotterdam. De scène waar Jan zijn moeder treitert is wel heel goed, op zich zelf, maar als heelenal passend bij het verhaal voel ik ze niet. Zoo is het ook met de flauw gevallen, door vader bijgebrachte moeder. De moeder van Pukkie, en Pukkie zelf, bij den rechter-commissaris, zijn uitstekend. Dat wijf is wel echt, zooals Brusse haar beschrijft, en het stiekeme, komedie-spelende, grienende jochie evenzeer. Een zeer goed plaatje is ook dat waar de vader, gemoedelijk blij dat zijn

jongen terug, en tam is, niets voelende van het sinistere dezer bravigheid door het knauwen in de gevangenis, de menschen aanspreekt, en zoonlief introduceert, redeneerend, hij de stille man, onder invloed van de voor de feestelijkheid genomen bier-tjes; wijdbeens staand, geurend met het verstrooide, passieve ventje.

Ook waar Boefje bij den broeder-overste een sigaar mag opsteken, bekeerd en gewonnen, lacherig, trotsch en goedig, heeft

BOEFJE EN ZIJN VADER IN BRUSSE KAMER. ILLUSTRATIE VAN HENK MEIJER.

Meijer iets zeer wezenlijks bereikt, en als de jongen ons met zijn grinnekenden mond en gesloten oogen wat dommig-zoet voorkomt, dan moeten wij bedenken, dat Brusse in die laatste, niet zoo zéér stellig-scherp geschreven hoofdstukken toch ook wel de mogelijkheid openlaat dat Boefje — „onbedwingbaar, nu bedwongen” — iets minder pienter, amusant en levensvol is geworden dan het klantje van Lombrose — en Pro Juventute, waarmee hij ons eerst in kennis bracht.